

cælesti lacrymæ tres naturæ habent, amara, pro peccato non flere, calida, per calorem caritatis proximi deslere delicta, jacent à cælo pro ejus amore flere; tribus causis lacrymis funduntur, pro recordatione, alii pro timore futuri, pro peregrinatione.

Beati qui esuriunt, & reliqua: id est, cui non sufficit quicquid boni facit, nisi amplius facere vult: *ipsi saturabuntur*, id est, in regno Dei. *Beati misericordes*: id est, qui miseris, de miseria liberantur, & cum dono suo in cælum vadent: *beati mundo corde*, id est, qui puro corde, non tangit ulla conscientia peccati, quia mundus Deus, mundo corde respicit.

Beati pacifici: id est, in quatuor partes, inter Deum, & hominem, inter corpus & animam, inter hominem & proximum, inter hominem & amicum suum; oportet vitium odire, & hominem diligere.

Beati qui perfectionem patiuntur propter justitiam, id est, in Christo: has octo beatitudines, ad octo homines pertinent, qui fuerunt in arca, & modo debent esse in Ecclesia: & septem possunt esse, quia septem mulieres, unum virum habuerunt Christum: id est, in resurrectione. Hæc octo beatitudines in Christo complentur: beati pauperes spiritu: filius hominis non habuit ubi caput reclinet: beati mites, discedite à me, quia mitis sum: beati qui lugent, videns civitatem flevit super eam; beati qui esuriunt, meus esus est ut faciam voluntatem patris mei: beati misericordes, id est, misericordiam volo & non sacrificium: beati mundo corde, id est, estote Sancti, quoniam ego sanctus sum: beati pacifici, pacem meam do vobis, & reliqua: beati qui perfectionem patiuntur, id est, si me persecuti sunt, & vos persequantur.

Vos estis sal terra: Id est, Apostoli & doctores dicuntur: terræ hujus mundi dicitur, quod si sal evanuerit, & reliqua: si doctor erraverit in quo emendatur. Sal saporat, vermes occidit, projicit & conculcetur ab hominibus, id est, exeant extra Ecclesiam & reputentur in parte gentilium: *Vos estis lux mundi*: id est, quia lux absconsa revelat, & tenebras inluminat, ita & vos, tenebras peccatorum inluminat: alias vero, sicut sol semper in cælo manet, ita & vos ibi manete.

Non potest civitas abscondi: Id est, Ecclesia super montem, id est, super Christum: neque accendunt lucerna, id est, Apostolos & doctores, non ponunt sub modio, id est, sub timore vel amore. Quatuor similitudines habent Apostoli: Sal, sol, lucerna, civitas: super candelabrum, id est, Ecclesia, ut luceant omnibus qui in domo sunt: id est, in Ecclesia, vel in mundo: sic luceat lux vestra, id est, doctrina, sive bona opera, & glorificent patrem vestrum, id est, in beneficiis vestris.

Nolite putare, quia non veni solvere legem: Id est, quodcumque opus factum est ipse implevit: quando filii Israel peccaverunt, Moyses & Levi, tres gladios ad vindictam super eos acciperunt, quod Christus fecit cum dicit, non veni pacem mittere sed gladium, & implere, id est, quod minus erat, quia vetus lex, si quis adulterasset panis jubeat, nunc autem non solvitur sed impletur, cum dicitur, qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, & reliqua: & iterum: de omni verbo otioso, rationem reddere in die iudicii: ecce non veni solvere legem, sed augere quod vetus non dixit: Amen dico vobis.

Amen, id est, verè sive fideliter: *Iota unum*, nomen litteræ: qui uno ducto fit, deca littera, id est, decem verba legis, apud Græcos littera, quod nos unum diximus, *unus apex*, uno puncto, ad litteram, ad sensum autem minima mandata legis, donec omnia fiant, quia quæ lege minima fuerunt, plena mysteriis sunt; iota vetus lex, apex novus.

Qui enim solverit unum de mandatis istis minimis. Id est, qui multum docet, & minimè implet, Phariseis excolentes culicem, & camelum glutientes: id est, qui aliis minimè prædicat, & sibi majora committit, minimus vocabitur in regno cælorum, id est, in Ecclesia: *Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum*: quia illi magna docebant, & modicum faciebant, vel qui alia mandata de lege, repudiabant, quæ non amabant, non dicebant, & quæ amabant dicebant.

Audistis quia dictum est antiquis, non occides: Id est, non solvere legem: *qui irascitur fratri suo*. Id est, ira in cor-

de sine voce, reus erit in iudicio: id est, in die iudicii: *Raba*, id est, vacuus vel inanis. *Fame*, id est, sine cerebro: *reus erit gehenna ignis*, id est, gehenna duplex pœna, eo quod animam & corpus punit.

Si offeres munus tuum ad altare, & reliqua: *vade reconciliari fratri tuo*: id est munus, orationem, oblationem aut teipsum, ad communionem offeres: nunquam ad Ecclesiam veniendum est, usquequo fratri non reconciliaberis: *relinque ibi munus tuum*: quomodo hoc impletum erit, pariter ambobus increpat, si est in propinquo bene, & si longe, mente tamen debet reconciliare, & jam quod dictum est, cum omnibus hominibus pacem habere.

Esto consentiens adversario tuo. Id est Evangelium, dum es in via cum eo, id est, in ista vita, sive adversario tuo diabolo, ut non facias quod suggerit tibi, ne sibi augeat pœna pro tuo peccato: si infans gladium petit, non ei porrigas, unde se pungat, & sic ei consentis, ne fortè adversarius tradat te iudici, id est, ne lex Evangelii tradat te Christo iudici: quia non consentistis Evangelio, ministro, id est angelo, qui animas in pœnam mittit in carcerem, id est, in infernum.

Non exies inde, id est, quia de inferno nemo erit, donec novissimum quadrantem reddat: *donec*, pro semper accipitur; quadrans est, quarta pars nummi, quæ pro lavatione in mercede datur, vel pro minimo peccato dicitur: quadrantem reddere in infernum mitti, vel quia homo de quatuor elementis factus est. Audistis quia dictum est antiquis, non mechaberis, id est, non adulterabis, qui viderit mulierem; ad concupiscendum eam duo concupiscentiæ sunt, prima quam si possibilitas sequatur affectus, operis non sequitur: secunda quæ consummatur si possibilitas superat, mœchatus, in corpore, & in corde fit.

Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & proice abs te. Id est, princeps vel doctor tuus, erue, id est, separa eum à te, si te de Dei servitio prohibuerit; unum membrum tuum, id est, melius est tibi ut princeps pereat, quam cum illo vadas in infernum: *oculus*, id est, desiderium tuum, quia corpus pro illam in gehenna mittitur: *dextera manus*, id est, minister aut ira tua: *scandalizat te*, id est, emenda à te: *manus* i. e. opus malum abscede.

Non jurare i. e. non perjurare: non jurare omnino i. e. nunquam jurare: neque per cælum quia sedes est Dei, aliter est, est: *non non* i. e. verbum dici in ore & in corde: *quod amplius est, à malo est*, i. e. ex indignitate illius, qui non creditur.

Oculum pro oculo i. e. non reddere malum pro malo: si quis percusserit te in dexteram maxillam i. e. si hæreticus percusserit te in dogma malæ scripturæ, præbe illi alia dogma divinæ scripturæ, ad vivendum: qui vult tunicam tuam tollere i. e. crimen quod in te homines sciunt de te, dispoliare: dimitte & pallium i. e. crimen, cuius solus conficius es da ei confessionem: & si quis te angarisaverit mille passus, vade cum illo alia mille i. e. ut exieris corpore, vade & mente: qui petit à te da ei i. e. qui interrogat, dic ei: sive pauperi, alymosina.

Dictum est antiquis, diligis proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum: quomodo dixit, non solvere legem: rectè implet, quia in veteri dicit, de diabolo, inimicum odire: hic autem de utroque tres modis diligimus inimicos; corde qui nos corde odit, opere bene facere, illi qui nos oper persequitur; orare verbo; qui nos verbo criminant: calumniantibus vobis i. e. falsa accusatio, ut sitis filii patris vestri, & reliqua. i. e. quasi aliquis portasse aurum argentum nobis: & si maledixisset nos & percussisset, dilexerimus eum, & cum illa defecissent, & nos defecissimus, ideo non deficiente vita promittitur, qui solem suum & reliqua: & pluit super justos, quia in utroque totus mundus continetur: in sole, arida, & calida: in pluvia, humida & grigida: de his quatuor factus est mundus sic nos debemus dare inimicis nostris cibum & potum, vestimentum & verbum, dilectionis.

Si enim diligitis eos, & reliqua: *Publicanus dicitur*, quia publicè peccat, aut qui rem publicam agit: ethnici, gentilis; estote perfecti i. e. ut perfectè hæc impleatis, in eleemosynis, in jejuniis, in orationibus: *ne coram hominibus videamini*, id est, quod bona opera per laudem humanam non fient.

Cum ergo facis elymosinam i. e. fac sacerdoti, & pauperi,

& inimico, hypocrita dicitur fictus percipere mercedem suam, non Dei: *negat sinistra tua i. e. vana gloria: dextera*, omnia propter Deum fac: *intra in cubiculum i. e. in cordis secreta, clauso ostio i. e. contra vanam gloriam.*

Nolite multum loqui i. e. ne multas petitiones aut multa verba dicere sive per altitudinem vocis Deum rogare: sicut enim pater quod vobis opus est, sic ergo orate, Pater noster, id est, vivamus in terra, ut patrem habeamus in cælo; caritatem & fraternitatem ostendimus, dum dicimus *noster*, hoc dicit imperator, & mendicus: dicit Dominus, & servus, simul dicunt *Pater noster*, ergo qui unum patrem habent, fratres sunt: ideo non dignegetur Dominus servum suum fratrem habere, quem Dominus Christus frater voluit esse, & sic faciamus, ut hæredes patri possimus esse, nam & lex humana, hereditate facit filios.

Sanctificetur nomen tuum: hic rogamus, ut in nobis sanctificetur, id est, in operibus nostris; nam ejus nomen semper sanctum est, *Veniat regnum tuum*, id est sicut optant filii regnum patri suo, & ita & nos oramus, ut ille regnet in nobis & non diabolus: ille & non peccatum, sive Ecclesia, sive Evangelium. *Fiat voluntas tua*, & reliqua &c. Sicut angeli in cælo sine culpa famulantur ita & nos, vel sicut in animabus, ita & in corpore, vel sicut Christiani, ita hæretici, sicut Ecclesia, ita synagoga, sicut iustitia, ita peccatum, convertant, ut illis fiat voluntas tua.

Panem nostrum quotidianum: id est, omni die usque ad caput anni: *hodie*, id est, semper: *panem*, id est, Christum, sic agere debemus, ut eum quotidie possimus accipere ad remedium. *Et dimitte nobis*, & reliqua: hic cautionem cum Deo facimus, si dimittimini dimittitur vobis.

Et ne nos inducas in tentationem. Sicut seduxisti homines in diluvio, vel illos in Sodoma, vel Faraonem in mare, sive in tentatione diaboli, aut hominum insidias.

Sed libera nos à malo. Id est à diabolo, à peccato, ab homine malo: hæc septem orationes quatuor communes sunt omnibus, ut septem gratiæ Spiritus sancti oraret: tres petitiones ad cælestiam pertinent, id est, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua; quatuor ad istam vitam.

Cum autem jejunaverit, & reliqua: *exterminant facies suas*, id est, transfigurant se, id est, ut videantur ab hominibus quia jejunant: *unge caput tuum, & lava faciem tuam*, id est, quod Domino dare vis, qui est caput tuum, proximo tuo da: *noli thezaurizare in terra*, id est, in cælo, ne erugo, id est, vana gloria, aut ira, invidia aut superbia, fures, demones, aurum, sensum, mundus, vestimentum, nam cibus, prædicatio divina.

Lucerna corporis tui: id est, doctor, vel princeps tuus; corporis, id est, hominis interioris, si simplex fuerit, unius rei: *Nemo potest duobus dominis servire, ubi fuerit thesaurus tuus*, & reliqua: aut unum odio habebit, id est, qui nec sibi bonus; alium diligit, qui sibi bonus, id est, diabolum contempnere, Deum amare, qui divitias servit, diabolos eruit: *mamma dicitur divitias, sive nomen diaboli.*

Nomen anima plus est quam esca. Id est, qui minora dat Deo, & majora diabolo. *Respicite volatilia cæli, & reliqua*. Quia mos est avium in altum volare & canticum cantare, & aliquid sibi voluerint in terra, accipiunt à Domino, ita & homines debent cælestia cogitare, & Deum laudare, & cum civibus indigent à Domino in terra accipiunt reparationem divinitatis, quanto magis pater vester qui bonus est natura, *dabit bona potentibus se*, id est, fidem per caritatem. Intra te per angustam portam, ubi non capent peccatores; nisi deponant portam fides palæstina II. Id est, caritatem Dei & proximi, duo luminaria, superior Evangelium, inferior vetus lex, ubi quis offendant non intrat, quàm lata porta & reliqua: id est, divitiis & propria voluntate servientes.

Attendite vobis, id est, à falsis doctoribus cavete, *in vestimentis ovium*, id est, boni doctores, lupi rapaces, id est, animas in perditione rapiunt, à fructibus eorum, id est, ex operibus cognoscetis eos, id est, nunquid colligunt de spinis: id est, de hæreticis uvæ, id est, virginitatem, *de tribulis ficus*: id est, conjugem de hæreticis: arbor bona, homo bonus, arbor mala, homo malus: qui agit opera mala.

Non omnis qui dicit mihi, Domine Domine, & reliqua. De illis dicit qui amant in angulis stare orantes, *sed qui faciunt voluntatem patris mei*, id est, qui servat mandata, multi

mihi dicunt Domine, id est, multi sunt qui intrant per eam, quia nunquam novi vos, id est, bonum vel hæretici: discedite à me, id est, qui sperant non esse remissionem peccatorum: omnis qui audit verba mea & reliqua: qui contra prædicationem non agit assimilabitur viro sapienti, qui edificavit domum super petram, id est, super opus bonum, ne intraret pluvia in ea, id est, doctrina hæretica, flumina, persecutiones hæreticorum venti, demones, nubes, accipiunt pluvia de mare, hæretici doctrina de mundo, & non cecidit domus, id est, non cadit, qui super fidem stat in Christo.

Et omnis qui audit verba mea & non faciet ea. Id est, mos fuit in lege quod non esset in populo, qui non esset mundus, & si sanitate accepisset, ostendisset à sacerdoti, & offerretur pro eo munus, duos turtures, aut duos pullos columbarum, & fuerat cum eis juxta hoc opus, lignum hyosopem, & coccinum, erga cacumen ipsius ligni, & dispergebatur sanguis alterius avis super istud lignum: & super alterum avem, & ipse dimittebatur in aère, lignum crux Christi, coccinum, passio ejus, & oportet martyrium ire, per passionem Christi, & sanguis noster spargatur, super crucem ejus, nam ascendat ad Ecclesiam, post passionem corporis nostri in martyrio.

In testimonium illis. Id est, ut non solvisset legem, vel vidisset quod natus esset à lepra: centurio, figurat doctores, puer paralyticus contractus, significat genus humanum, in peccatis conclusum. Invenit Jesus in centurione trimysteria, primam humilitatem ubi, ait: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum: secunda fides, ubi ait, tantum dic verbum, & sanabitur: tertia, id est prudentia, ubi dixit, homo sub potestate. Miratur Jesus in centurione, id est, invenit in eum sapientiam, qua fuerat doctus per prædicationem divinam; ab oriente converit, id est, ab infantia; ab occidente, id est, à senectute; à meridie, à juventute; ab Aquilone, id est, de potestate diaboli, veniunt ad fidem, recumbent, id est, inhabitant: quare cum tribus tantum, id est, propter remissionem. Qui concupiscunt, illuc flebant: illis est stridor dentium, quorum Deus venter est: focrum Petri febricitantem: id est, synagoga dubietas.

Tergit manum. Præstitit auxilium, dimissa febre, id est, desinit incredulitas, ministrabat ei, id est, benedicebat ei, per vesperum, ostendit ei finem mundi: dæmonia, id est, peccata: per vulpes, id est, homines incredulos: per volucres, homines divites: non reclinet caput, ubi non est fides: mor tuus mortuum sepelire, id est, corpus animam, aliter: si peccator, laudat peccatorem.

Navis: id est Ecclesiæ: *motus & fluctus*, id est, temptatio: dormitatus, id est, incarnatus sive crucifixus: ventus, id est, subitanea temptatio: demoniacus, gentilis, gens cum perfidia, per monumenta, hoc sunt corpora, per viam non transit, id est, per gentilitatem ad regnum, grex porcorum ostendunt homines ante conversionem: *dimeris in mare*, id est, in profundum, per pastorem ostendit Philosophos.

Surrexit: id est, curatus est: *reversus in domum suam*: id est, ad primam creationem: sponsus, Christus est: sponsa Ecclesia: filii sponsi, Apostoli sunt, rudis panis, doctrina Evangelium: scissis pannis, hoc sunt homines veteres: vinum novum, & utres veteres, nova prædicatio, ad homines veteres, princeps, figuram tenet Prophetarum, vel Patriarcharum, puella hæc est synagoga, tenuit Jesus manum ejusdem puellæ, id est, auxilium ei præstitit, messes multa, id est, corda parata, messorum, doctores, non duas tunicas, id est, non dupla mente, nec dupla fiducia, in novum: aut in vetus testamentum, non calciamentum, id est, non testimonium malorum, neque virgam, id est, non fortitudinem, sed per patientiam. Pax reversa, id est, mercis recepta, per pulverem inquinamentum; hoc sunt: quia pulvis tribus modis impendit, gressus obligat, oculus obscurat, vestimenta inquinat: serpens cruciata abscondit caput suum, id est, Apostoli cruciati, non negantes Christum: persecutionem, hoc sunt hæreses. De civitate in aliam, id est, per singulas quæstiones librorum.

Nihil operum quod non reveletur: id est, passio Christi & omnium doctorum: quod dico in tenebris, id est, ad Judæos, dicite in lumine, id est, in Ecclesia, duo passeres id est, corpus & anima, seu Christus Barabias: alle, id est

fides, per gladium, hoc sunt verbum prædicationis: aliter, duo passeres, id est duo testamenta esse, hoc est Christus, separare patrem à filio, hoc est, fideles ab infidelibus, accipit crucem, id est, crucia teipsum: scandalizare in Christo, id est, negare Christum: arundinem vento agitatum, hoc sunt homines adulatores, vacuos sine fructu: regnum cælorum vim patitur, hic est quia per cruciationes carnis & penitentiam, pervenit ad regnum Dei. Ipse est Elias qui Joannis, quia ipse spiritus erat in Elia, in secundo adventu, qui in Joanne fuit in primo adventu; pueri sedentes in foro, hoc sunt Prophetas: cantavimus vobis & non saltastis tibias, id est, nuntiavimus vobis adventum & non credidistis; lamentavimus & non planxistis, id est, adnuntiavimus vobis penitentiam, expavistis confessioni, quatuor modis sunt laudationes.

Confitebor tibi Domine: Pater cæli fidei, credo in Deum Patrem: Martyrum, qui confitentur me coram hominibus, peccatorum, confitemini Domino quoniam bonus: *abscondiisti à sapientibus,* id est, qui sapientia hujus mundi utuntur, *revelasti parvulis,* id est, discipulis: Vocatio quatuor modis facta est in novo.

Venite ad me omnes, qui laboratis: In vetere, venite filii audite me: in futuro, venite benedicti: Jugum, id est doctrina, levis est volentibus gravis nolentibus ea. Perfectio tres modis intelligitur, id est discipulorum, per baptismum: peccatorum, per remissionem: Judæorum, per renovationem novi Testamenti, per facta, id est, messis quod significat legem veterem: Sabbatho requies novi Testamenti, discipuli vellentis spicas, id est, trahentes testimonia de veteri, ad confirmandum novum, conficantes manibus, id est, exprimentes in sensum spiritalem: homo manum aridam habens, ostendit avaritiam, qui cupidus est in accipiendum, avarus ad largiendum qui solebat rapere, discat largire; extendit manum, id est, purgavit corde, restituta est, significat conversionem ad fidem, lignum famigans, id est, corda gentium parata ad fidem, hominem deæoniacum, mutum & cæcum, significat humanum genus, in domo alligavit fortem, id est, Christus alligavit diabolum, vasa ejus, hoc sunt corda gentium: progenies viperarum, quomodo potestis loqui bona cum sitis mali: per vipera, ostendit synagoga, progenies, id sunt Judæi, sicut occidit filius viperam matrem suam, sic Judæi Christum qui est sapientia omnium mater, generatio mala & adultera, idem deserentis Domini, adhaerentes idola.

Regina austri venit à finibus terre: significat gentes, audire sapientiam Salomonis, id est doctrinam Christi: Imundus spiritus exiit ab homine, id est à Judæis, abiit per arida loca, id est, per gentes, revertit in domum, id est, ad Judæos: Invenit eam scopis mundatam, id est, traditionum paternarum, adsumpsit secum VII. spiritus nequiores, hoc sunt omnes dies eorum in malo opere versis, intrantes in domum, id est, in corda persecutorum, quia Christum persecuti sunt & Prophetas: Mater & fratres, id est, synagoga & Judæos, foras stantes, id est, extra Ecclesiam, quærentes conloqui tecum: ostendit in futuro conversionem Judæorum ad fidem. Exiit Jesus de domo, sedebat ad mare, duobus modis intelligitur, id est, de cælo in mundum, de Judæis ad gentes, ascendit in navi, id est, in cælos, turbas ad littus, significat præsens vitam, in similitudinem, hoc in parabolis, seminat ipse qui prædicat, seminat, id est, verbum Dei, secus viam, id est, qui audit verbum Dei & non intelligit, in petrosa, id est, qui audit verbum Dei & accipit illum, & accedens temptatio, negat illum, in spinis, id est, audit verbum, & propter divitias suffocat illud: in terram bonam, id est, qui audit & intelligit.

Et facit fructum: tricesimum, ostendit ordinem conjugatorum: sequentes mandatum Dei, fructus LX. ordine viduarum, perseverantiam in Domino fructus centesimus, hoc sunt ordines martyrum, monachorum vel virginum: qui habet dabitur ei, ostendit Apostolis qui habent Christum quod habet auferetur ab eo, ostendit Judæos, ipsam legem quam habebant, auferetur ab eis videntes non videant, hoc sunt Judæos, qui oculis vident & corde non credebant: audientes non audiunt: ostendit curis corporis, audiebant & duribus cordis non intelligebant: simile est regnum cælorum homini qui seminavit semen bonum in agro suo, qui seminat filius hominis est, semen verbum Dei in

corda credentium, in agro, id est, in mundum, zizania, filii nequam, id est operarii iniquitatis, inimicus qui seminavit, id est diabolus: Messes, consummatio sæculi est: Messores, angeli sunt, pro quid fasciculus dicitur, quia non omnes æqualiter judicantur, sed adulteri cum adulteris, & omnes pares æqualiter: granum sinapis, significat Christum, homo seminans Deus Pater est, in agro, id est, in mundum.

Minimum omnibus seminibus: Significat Christum, re-futatum à Judæis: cum autem creverit, id est, surrexerit sic arbor, id est, ascendit ad cælum, rami ejus, hoc sunt Apostoli, volucres in ramis ejus, id sunt sancti, qui terrena despiciunt, cælestia concupiscunt. Aliter grano sinapis, sermo sancti Evangelii: homo seminans Christus est, in agro, in mundo: Minimum omnium, id est, servatum in cordibus fidelium, propter sapientiam philosophorum, sic arbor, id est, ascendit super omnem sapientiam mundanam, ramos ejus, ostendit explanationes singulorum doctorum, volucres, id est, amatores scientiæ, de semine accepto, id est, doctrina Evangelii.

Mulier: id est, sapientia, abscondit in farina, id est, in corda fidelium, sata tria, ostendit tres filios Noë, donec fermentatum est totum, id est dum prædicatum est Evangelium in totum mundum. Simile est regnum cælorum thesauro abscondito, thesaurus, id est, Christus vel sapientia: In agro, id est, Ecclesiæ sive in scripturis divinis, vendidit omnia, id est reliquit villa, seu res terrenas, emit agrum, id est, regnum cælorum: homo negotians, qui querit doctrinam divinam, invenit unam margaritam, id est sapientiam Christi, vendidit omnia, id est vitia. Simile est regnum cælorum sagena missa in mare, per sagenam, verbum prædicationis ostenditur, in mare, id est, in mundo, ex omni genere piscium congreganti, id est omne genus humanum; audit verbum Dei secus litus, id est, prope fine mundi, pater familias, Christus est, Scribæ doctores Apostoli sunt, venit in patriam suam, id est ad Judæos, Thetrarcha, id est, inita pars regni.

Alligavit Joannem & misit in carcerem: ostendit terminum legis veteræ: Herodiades significat synagoga, puella saltavit in convivio, ostendit gentes saltantes ante idolam, caput Joannis in disco significat corpus Christi in altare, caput illius in corde fidelium, datum est puellæ, id est, Ecclesiæ ex gentibus, attulit matri suæ, ostendit conversionem Judæorum, in futurum, secuta ostendit pedestres, ostendit non cum pecuniis antequam, sed cum proprio labore debet homo sequi Deum: curavit infirmos, id est, abluit peccatis & ab idolis: hora jam præterit, id est littera legis, quinque panes, id est, quinque libri Moysi, duo pisces, id est duo testamenta, sive duo ordines, id est Sacerdotum & Prophetarum, sive duo libri Josue: turba discumberebat super saxum, id est, super arida corda, sive super vitia discumberebat, & acceptis panibus intuens in cælum, id est abstrixit sensum, fregit, id est, historiam legis expressit in spiritalem sensum & apparuit intellectus, benedixit i. e. multiplicavit: duodecim cofinos plenos, id est, de doctrina sancta duodecim Apostolos, pro qua causa non computantur mulieres & parvuli sicut viri, quia parvuli non valent repugnare contra vitia sua, sic & mulieres quia imperfectus sexus est: iussit ascendere in navicula, id est in Ecclesiam, præcedere transfretum, id est, de Judæis ad gentes. Quatuor modis vocatur: prima natura. Secunda cognatio. Tertia gente. Quarta affectu: quatuor modis, dicitur homo, quid dicitur, id est bonum, bene, penitentiam agite, & reliqua. malum male, sanguis ejus super nos, bonum male, ubi dicitur de cæco, tu solus discipulus ejus es? Malus bene, ubi Apostolus ait, tradidi hujusmodi hominem in interitum satanae, ut spiritus salvus fiat. Vespere autem factus solus erat, ostendit finem mundi, solus venit redimere humanum genus.

Navis in medio mare: id est, Ecclesia in medio mundi, jactabatur fluctibus, id est, persecutiones patiebatur, ventus contrarius, id est, diabolus, quarta vigilia noctis venit Jesus super mare, id est, calcans amaritudines sæculi, ambulavit Petrus super aquas, super amaritudines sive, calcans vitia peccatorum, Petro mergente in mare, id est, dubietatem fidei, sic omnis qui dubitat in fide, mergit in peccatum, extendit manum Jesus, apprehendit eum, id est, dedit ei adjutorium fidei: hæc sunt quatuor leges: prima in natura: se-

cunda lex littera: tertia Prophetarum, quarta Evangelistarum: cum transfretasset, id est, cum transisset, venerunt in terram Genesar, id est, de Judæis ad gentes, optulerunt ei male habentes, id est, idolis servientes.

Mulier Chananaea: ostendit primitivam Ecclesiam, filia ejus à dæmonia vexata, id est, Ecclesia gentium, ab idolis corrupta, sanata est puella ex illa hora, ostendit conversionem gentium, ex illa hora qua Christo crediderunt: Non sum missus nisi ad oves quæ perierunt domus Israel, ostendit corporaliter ad Judæos; aliter, quia omnes credentes in Deum Israel vocantur: sumere panem, id est, doctrinam, filiorum, id est, Judæorum, dari canibus, id est gentibus, catelli edunt, id est gentes, accipiunt de micis, id est, de minoribus mandatis.

Miseror turbe: ostendit quia Deus totus misericors est, triduum perdurant mecum, ostendit fidem Trinitatis, non habent quid manducant, id est, non habent verbum prædicationis, nolo eos dimittere jejunos ne deficiant in via, id est, ne pereant in via erroris in præsentem vitam, quia fides sine operibus mortua est: per septem panes ostendit episcopatum, paucos pisces ostendit ordinem Prophetarum vel sacerdotum, super terram discumbens, ostendit perfectiores jam calcata vitia sua, per septem sportas, septem doctores, Spiritus sancti, Pharisæi divisi, Saducæi, justificati, cælum serenum, id est resurrectio Christi, cælum rubicundum effusio sanguinis: cælum triste, passionem Christi ostendit, tempestas ritulans significat persecutionem: cavete à fermento Pharisæorum, id est à doctrina eorum, Simon, id est obediens, id est filius Jona, id est, columba quod interpretatur Spiritus sanctus, caro & sanguis non revelavit tibi, id est, pater & mater non ostendit tibi, portæ in inferni sunt peccata hominum, claves regni cælorum potestas est ligandi & solvendi, id est per penitentiam aperientur, multa pati à senioribus & scribis, hæc dicens Jesus ostendit passionem & resurrectionem, dicit ad Petrum vade post me, ostendit ipsum crucifixum, post te abneget semetipsum, id est, contemnat voluptatem carnis, qui amat voluptatem propriam animam perdit: anima hic, pro voluptate ponitur, qui perdit animam suam inveniet eam, duobus modis animam perdit homo, per martyrium & abnegatione corporis: inveniet eam, id est, in regnum Dei: commutationem dat pro anima, qui carnem suam cruciat & animam nutrit.

Post sex dies: Jam in septimo ostendit, ætates mundi, septima quæ requies intelligitur: Petrum, Jacobum & Joannem, hic ostendit totam Ecclesiam, ducit illos in montem, id est, in regnum Dei, splendens facies ejus sicut sol, id est sancti in gloria Patris, aliter vetus Testamentum splenduit in novum: vestimenta alba sicut nix, id est, congregatio omnium fidelium: Per Moysen ostendit litteram legis: Per Heliam, ordinem Prophetarum, Christus cum discipulis ostendit novum Testamentum: Nubes terra, id est, legis littera. Nubes candida, id est, prædicatio Evangelii. Nubes pluvialis, id est, prædicatio Apostolorum, qui faciebant fructum penitentiam, post ascensionem Christi, cum venisset ad turbas, id est, cum descendisset in mundum.

Homo genibus provolutus: ostendit ordinem Prophetarum, qui rogabat pro se, quasi Ecclesia: filius ejus lunaticus, ostendit populum gentium, adorantes idola, cadit in ignem, id est, in cupiditatem, crebro in aquam, id est, in luxuriam, transit hinc, de Judæis ad gentes, vade ad mare, id est ad gentes.

Mitte hamum: id est, verbum prædicationis: Pisces qui primum ascendit in alium, ostendit cornemium in ore ejus invenies staterem, id est, confessionem fidei, humanitatem & divinitatem. Da eis pro me & pro te, id est, pro me fidem, & pro te exultationem, parvulus intrat in regnum cælorum, id est, non ætate parvus sed mente purus, unde ait Apostolus, estote parvuli in malitia.

Qui scandalizaverit unum ex his: id est, sive injuria corporalibus, sive in advectione fidei. Suspendatur mola, id est, cura sive circuitus hujus sæculi: In collo ejus, in labore sæculi: Dimergetur in mare, id est in sæculum: Manus tua, id est pares tuus: Pedes, id est ministrer: Oculus, id est, Episcopus tuus aut sacerdos seu doctor & senior: Nec contemnat unum ex his, ne contra eorum innocentiam: Ovis quæ erravit ostendit humanum genus: Pastor Christus est: Oves relictis in montibus, ostendit ordines angelorum qui constituent

in cælestibus.

Si peccaverit frater tuus, corripue eum inter te & ipsam: ut detectio peccati non fiet, & in proprio fratri non nascatur, dic Ecclesiæ, id est congregationi fidelium, ethnicus, id est, gentiles & Publicanus est, qui publicè peccat: Non imago eorum sit tibi in odio, sed opera eorum. Si duo consenserint, id est, caro & anima: Si caro consenserit animæ: qui petit, per fidem accipit.

Simile est regnum cælorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis. Qui debet decem millia talenta, est qui peccat in Deum. Qui debet centum denarios, est qui peccat in fratrem suum, confervi qui judicaverunt, angeli sunt.

Cum consummasset Jesus sermones istos, migravit ad Galilæam, id est in fine mundi, de gentibus ad Judæam.

Relinquit homo patrem & matrem: ostendit quia relinquit Christus Patrem in cælo, sic tamen relinquit, ut non deserat matrem, id est, synagoga: adhærebit uxori suæ, id est, Christus Ecclesiæ: Erunt duo in carne una, ostendit quia Christus est caput, corpus vero Ecclesia: Uxor deserere à viro, id est, cum discesserit quis à Christo, tunc conjugium se hæresi in uno scelere: Quatuor animæ pereunt, id est qui dimittit uxorem suam extra rationem & qui dimissam ducit: difficile dives intravit & reliqua: de his dicit qui sub avaritia possident; foramen acus, postterula Jerusalem dicitur: Alio modo foramen acus, confessio fidei, vel penitentia, divites Judæi dicuntur, camelus populus gentium: tertio modo foramen acus, ostendit passionem Christi, camelus, id est, qui portat peccata generis humani: In regeneratione, id est per resurrectionem.

Erunt novissimi primi: & primi novissimi. Novissimi fuerunt populus gentium; Judæi fuerunt primi, facti sunt novissimi: Sic de Petro & latrone: Sic de infante & seniore: Pater familias, conduxit operarios in vineam suam, Pater Christus est, prima mane ostendit initium mundi: operarios, cultores mandatorum Dei, vinea, id est Ecclesia, in vetere vinea, lex sive synagoga, dinarium diurnum, vitam æternam: Prima hora venit Abel, tertia hora Noë, & filii ejus: In foro, id est in mundo, sexta hora venit Abraham. Nona hora venit Moyses & David: Undecima hora, venit populus gentium: Alio modo, prima hora, id est infantia secunda; hora adolescentia, sexta juvenus, nona senectus, undecima decrepita ætas: quacumque hora conversus ingemuerit homo ex toto corde accipit dinarium diurnum: Sero factum, id est, fine mundi: Procurator vineæ Christus, qui muturaverunt Judæi sunt, dicentes portavimus pondus dicit, id est, portantes legem & Prophetas.

Fericho, interpretatur luna, significat defectionem populi, duo ceci significant Judæos & gentes, sedentes fœcus viam, id est præsens vita juxta finem, transire Jesum, id est, per incarnationem & humanitatis transivit per mundum, stare Jesum, divinitatem ostendit, cum appropinquasset Jerololyma, id est, cum venisset in mundum: Bethsage, id est domus buccæ, vel maxillæ: Mons Olivet, id est nomen trium luminum, id est, refectio laboris, consalatio operis, notitia veri luminis, castellum quod contra vos est, id est, Jerusalem quæ contra legem Evangelii repugnabat, solvite & adducite mihi, ostendit conversionem Judæorum, sive gentium, per prædicationem Apostolorum. Dominus opus habet non aliud nisi fidem ad Sion, i. e. specula vitæ filiz Sion, id est congregatio fidelium, per vestimenta, ostendit doctrinam, fecerunt eum desuper sedere, id est, Christus in corda fidelium, straverunt vestimenta in via, conversionem humilitatis ostendit: Ramos de arboribus, id est, doctrina gentium, turba præcedit, ostendit Judæos, turba sequens, significat gentes: Osanna, saluum me fac, sive salvifica, sicut salvas Judæos, salva & gentes, sicut salvas angelos salva humanum genus: Aliter ramos de arboribus, id est, simplices doctores, qui per simplicitatem doctrinam patrum quasi furculos abscondunt. Intravit Jesus in templum, id est in Ecclesiam: Ejicit vendentes & ementes, id est qui dona Spiritus sancti vendunt & emunt, qui baptismum vel quacumque sacrationem: Cathedra, id est doctrina: Mensa, id est mandata legis, pueros clamantes in templo, id est in Ecclesia, relictis illis abiit foras, ostendit relictos Judæos, abiit ad gentes: Bethania id est domus obediens, ibi mansit, ostendit Christum in corde obedientium manere; revertit in civitatem, ostendit in primo adventu venisse ad